

Historia szkoły w Gorawinie

Autor: Tadeusz Dach

Szkolnictwo w dawnych Prusach było szkolnictwem klerykalno-kościelnym. Każdorazowo pastor pełnił funkcje szkolnego inspektora lokalnego (na terenie swojej gminy ewangelickiej) oraz sprawował nadzór nad szkołami. Szkoły te zakładano w miejscowościach, w których istniały kościoły. Dopiero w drugiej połowie XIX wieku (ustawa z dn. 11.03.1872 r.), wszystkie szkoły w Prusach podporządkowano wyjątkowo w państwowym, a duchownym różnym wyznań, dotychczas sprawującym funkcje inspektorów szkolnych odebrano nadzór pedagogiczny i przekazano go osobom świeckim. Duchowni natomiast mogli nadal wizytować tylko lekcje religii.

W Gorawinie, początkowo nie było budynku szkolnego, a lekcje odbywały się w domu kościelnego. Ponieważ liczba uczących się dzieci systematycznie wzrastała, już ok. 1850 roku powstał budynek z mieszkaniem dla nauczyciela i pomieszczeniem na izbę lekcyjną. Nauczyciel sprawował tam również urząd kościelnego i organisty.

Natomiast pastor ewangelicki pełnił niejako funkcję nadzorczą nad prowadzeniem szkoły. Pastor także musiał, co pewien okres składać szczegółowe sprawozdanie zwierzchnim władzom o stanie szkoły. Sprawozdania te są "kopiami" informacji o szkole, znalazłem je w Archiwum Państwowym w Koszalinie.

Sprawozdanie takie składało się z kilku działów. W pierwszym opisywany był stan budynku, w drugim stan izb lekcyjnych, trzeci był poświęcony uczniom, a czwarty nauczycielom.

Do końca XIX wieku, szkoła była dwuklasowa z jednym nauczycielem. Mieściła się ona w budynku znajdującym się tuż za kościołem.

O szkole w Gorawinie wiemy więcej dzięki innym zdjęciom uczniów wraz z nauczycielami, które wykonano na tle szkoły w 1904 roku! Zostały one znalezione przez mieszkańców miejscowości w jednym z budynków.

Proszę zobaczyć, jak zdjęcie jest ładnie zachowane. Praktycznie można rozpoznać wszystkie twarze. Ze zdjęcia wynika, że do szkoły uczęszczało wtedy ponad 60 uczniów. Było w niej dwóch nauczycieli (dwóch panów w kapeluszach). Starszy z nich, to na pewno Gustaw Arnholz, który w Gorawinie uczył od 1870 do 1910 roku. Młodszy jest być może nauczyciel o nazwisku Heidel. W opracowaniu "Das Kolberger Land", M. Vollack pisze, że drugie stanowisko nauczyciela zostało utworzone od 1906 roku i był nim właśnie Heidel. Podobną informację jest pismo do ministerstwa w Berlinie z 1906 roku o zatrudnieniu w Gorawinie drugiego nauczyciela (Archiwum Państwowe w Koszalinie). Na zdjęciu jednak widać dwóch nauczycieli i to w 1904 r. Szukając dokumentów w Archiwum Państwowym w Koszalinie, nie znalazłem dokumentów personalnych w/w nauczycieli z tego okresu, chociaż były tam dokumenty zatrudnionych w szkole, w Gorawinie w latach wcześniejszych.

Na zdjęciu możemy zaobserwować, jak dzieci były do niego ustawiane. Zauważmy, że wszystkie dzieci w pierwszym szeregu mają zaokrąglone ręce na sobie, pozostałe jakby stały na baczności.

W szkole również powstała w latach 1878 -1910 agencja pocztowa, którą prowadzi wspomniany już nauczyciel Arnholz. Mieściła się ona w jego mieszkaniu prywatnym. Ciekawostką może być fakt, iż w tym samym budynku mieściła się przez pewien okres (w latach siedemdziesiątych) poczta we współczesnym Gorawinie.

Z kroniki miejscowości pisanej przez Heinza Raascha, wynika, że

cyt:

„Stara szkoła wybudowana ok. 1850 roku sprzedana została pani Wodtke, przebudowa przeprowadzona w roku 1906 pozwoliła na wykorzystanie jej jako sali wspólnoty społecznej, np. na zajęcia konfirmantów bądź jako przedszkole, które prowadziła Dora Falk.”

Na skutek przedłużających się decyzji o wybudowaniu nowego budynku szkolnego, lekcje nadal były prowadzone w starym budynku, który przechodził kolejne remonty i modernizacje. Co ciekawe, w tym samym budynku prowadzono również lekcje w roku 1970-1972!

Na skutek kolejnych zmian i rozwoju miejscowości, do szkoły uczęszczało coraz więcej dzieci. Na początku XX wieku zaczęto czynić starania o możliwość zatrudnienia drugiego nauczyciela. Nie było to takie proste, a miejscowe władze musiały wystąpić z odpowiednim pismem do ministerstwa w Berlinie. Decyzje zapadły dopiero w 1906 roku i wtedy to zatrudniono drugiego nauczyciela, którym został nauczyciel Heidel z pensją 300 marek.

Jakich przedmiotów nauczano wówczas w szkołach?

Ponieważ szkoły były wyznaniowe, wiążąc głównym przedmiotem była religia w ramach, której nauczano: pacierza, historii biblijnej, nauki M. Lutra, katechizmu, pieśni religijnych oraz uczestnictwa w życiu liturgicznym kościoła. Drugim znaczącym przedmiotem była nauka czytania i pisania. Kolejnym przedmiotem były rachunki, a dzieci otrzymywały w ramach niego tylko elementarne wiadomości. Innymi przedmiotami, jakby mniej ważnymi były: śpiew, nauka o ojczyźnie i przyrodzie, rysunki oraz prace ręczne dla dziewcząt.

Poziom nauczania poszczególnych przedmiotów nie był jednakowy, najczęściej określano go, jako przeciwny. Oceny poziomu nauczania były szczegółowo opisywane w dokumentach z kolejnych wizytacji w szkole. Wiązało się to również z poziomem wykształcenia nauczyciela pracującego w szkole. Nauczycieli było ciężej znaleźć. Kształcenie ich było bardzo różnorodne, a najwięksi przygotowani pedagogicznie mieli nauczyciele kończący seminary nauczycielskie. Seminarium takie istniało od 1816 roku w Koszalinie. Przez cały XIX wiek w szkole w

Gorawinie był zatrudniony jeden nauczyciel. Drugie stanowisko nauczyciela zostało dopiero utworzone (jak wspomniano wyżej) od 1906 roku. Byli nauczyciele, którzy uczyli w szkole przez wiele lat jak np. Arnholz Gustaw (jest na zdjęciu z 1904 roku), który pracował w szkole w latach 1870 – 1910, a wciąż przez czterdzieści lat! Inni zmieniali się częściej.

Kolejnymi nauczycielami w szkole w Gorawinie byli: Kluwe Ludwig Eberhard (1853 – 1868), Schulz Karl (1856 – 1856), Barz Karl August (1860 – 1867), Grutmacher Wilhelm (1867 – 1870), Arnholz Gustaw (1870 – 1910), Heidel (1906 – 1908), Krakow Fritz (1908 – 1914), Heyden Wilhelm (1910 – 1927), Radtke Albert (1919 – 1925), Heidemann, Papke, König (1928), Strenske Emil (1929), Schroder, Muller Fritz, Lernke, Mielke Hermann.

Podobnie jak w innych miejscowościach, szkoła w tym czasie była również ośrodkiem życia kulturalnego miejscowości. Dzieci ze szkoły występowały na wszystkich uroczystościach z programem artystycznym.

W latach 1910-1927 nauczycielem głównym był Wilhelm Heyden. Założył on w szkole chór mieszany, był inicjatorem przedstawień teatralnych, sprawował też funkcję członka wspólnoty gorawinskiej oraz urzędnika stanu cywilnego w Gorawinie.

Dopiero w latach 1929/1930 wybudowano nową szkołę w centrum miejscowości. Znalazły się w niej dwie duże klasy oraz dwa mieszkania dla nauczycieli. Szkoła ta była dosyć nowoczesna jak na tamte lata, ponieważ znajdowały się w niej instalacja grzewcza na koks oraz instalacja prysznicowa – co w ówczesnych czasach stanowiło niezwykle rzadkość.

Do szkoły należało 20 mórg ziemi i dwie łąki, które w latach 1918-1927 uprawiane były przez nauczycieli. W pozostałym okresie były one wydierżawiane.

W 1939 roku, w Gorawinie uczyło się 78 dzieci w trzech klasach, z czego 47 stanowili chłopcy, a 31 dziewczynki.

Apelujemy do wszystkich osób posiadających stare zdjęcia lub inne pamiątki po byłych mieszkańcach tych ziem, o udostępnienie ich w celach opisanie i opublikowanie na naszych stronach.

Literatura:

- Gmina ewangelicka w Rzesznikowie w XIX wieku -Lech Bończa-

Bystrzycki, wyd.I, Koszalin 1995 ,

- Das Kolberger Land. Seine Städte und Dorfer. Ein pommersches

Heimatbuch, M. Vollack, Husum, 1999,

- Akta osobowe nauczycieli (A.K. Barz, W.Grutzmacher, L.E.Kluwe,

K.Schulz) oraz sprawozdania z wizytacji w szkole (Archiwum Państwowe Koszalin)